

DE VAN IMHOFF-SCHEEPSRAMP (42) NAVERTELD

Je straatje niet bevuilen

AMSTERDAM, 10 febr.

HET Westduitse weekblad *Der Spiegel* herhaalt deze week zijn beschuldiging (van december 1965), dat Nederlandse burgers en militairen begin 1942 vierhonderdelf gevangen Duitsers voor de westkust van Sumatra hebben laten verdrinken zonder een hand ter redding uit te steken. De Duitsers zaten op het KPM-schip *Van Imhoff*, dat hen van het door de Japanners bedreigde Nederlands Indië naar Ceylon moest brengen. Een Japans vliegtuig bombardeerde de *Van Imhoff* in de middag van 19 januari 1942 op 45 kilometer ten westen van de Batoe-eilanden. Ruim vier uur later verlieten de bemanning en het bewakingsdetachement het zinkende schip. Van de 478 Duitsers aan boord hebben 67 het er levend afgebracht.

Johannes van den Ende (voor foto van de *Van Imhoff*): zwarte bladzij.

niet, dat mijn woorden politiek gebruikt worden. Maar het is een afschuwelijke affaire geweest. Ik wil 't niet verzwijgen. Ik ben wel eens aangevallen. Ze zeiden: Je moet je eigen straatje niet bevuilen. Maar ik vind, dat we onze fouten moeten toegeven."

Ik zeg: „Der Spiegel beweert dat de kapiteins van evacuatieschepen volgens een order van het marine-hoofdkwartier in Soerabaja de Duitsers in geval van nood aan hun lot moesten overlaten."

Hij zegt: „Daar weet ik niets van. Dat zullen de hogere goden wel hebben geweten. Ik was toen negentien jaar, een kleine man. Wij wisten niets. Ik woonde in Medan. Ik was als dienstplichtig soldaat in Sibolga (West-Sumatra) gelegerd. We bewaakten daar de Duitsers. Toen die naar het schip gingen, moesten wij mee. De officieren zeiden: zeg maar tegen jullie ouders dat je over een paar dagen weer terug bent. Nou, het is ook niet meer dan een paar dagen geworden, maar dat kwam door de schipbreuk. Als het echt Ceylon was geworden hadden we ze de hele oorlog niet meer teruggezien."

Prikkeldraad

WE hadden honderd ton prikkeldraad aan boord," zegt hij. „Daarmee hebben ze kooien op het tussendeek geconstrueerd. We noemden het daar de leeuwkuil."

„Toen het schip zinkende was is de kapitein niet als laatste van boord gegaan, hè?" zeg ik.

Hij zegt (spottend): „De bemanning was het eerst van boord. Wij, de soldaten, gingen het laatst. Ik behoorde tot de laatste acht. De sergeant gooide door het prikkeldraad de sleutel van het tussendeek naar de gevangenen. De officieren hadden tegen de Duitsers gezegd: probeer niet bij de reddingsboten te komen, want dan schieten we. Een Duitse jongen van een jaar of

twintig, Vehring heette hij, brak toch uit. We zagen hem ineens boven aan een touw hangen. Hij liet zich in een reddingsboot zakken. Een van ons schoot. De kogel ging door zijn pols. Hij viel in het water. Hij is de enige Duitser die ze hebben meegenomen. Hij heeft mazzel gehad. Ze hadden hem ook door zijn kop kunnen schieten."

„Hij heeft voor *Der Spiegel* getuigd", zeg ik.

Hij zegt: „Die man zal ongeveer net zo oud zijn als ik. Het was een aardige jongen, helemaal geen zwaar politiek geval".

„We moesten daar snel weg", zegt hij. „De motorsloep nam vier andere sloepen op sleeptouw. Er heerste wat paniek. Er stond op die boten, dat er zestig man in konden, maar dat is

door Martin Ruyter

niet waar. Wij zaten er met dertig man in en we waren blij, dat de zee zo kalm was, anders waren we er ook aan gegaan. We zagen de Duitsers op het schip lopen. Ze gooiden de bamboevlotten over boord en matrasen uit de kooien. Ik zag ze over boord springen. In de matrasen zat kapok. Die zonken zo. Ik zag het gebeuren en het deed me eigenlijk niets. Pas later zag ik het afschuwelijke er van in. Wij waren toen op een eiland van de Nias-groep aangeland. Daar hebben we nog vijf dagen gezeten. Ik heb nachtenlang niet geslapen. Ik besefte toen pas, dat we ze voor onze ogen hadden zien verdrinken".

Zwemvesten

IK zeg: „Volgens het rapport, dat de marine heeft opgesteld, waren er 650 zwemvesten aan boord".

„Kolder", zegt hij. „Als dat zo was, waren die Duitsers toch niet verzoopen? Er waren gewoon geen reddingsmiddelen. Het is 'n zwarte bladzij in onze geschiedenis. Het is ook te veel doodgezwegen. U weet, dat de justitie in 1956 een onderzoek heeft ingesteld? Het is in de doofpot gegaan".

„Besefte u, dat die Duitsers ten doede gedoemd waren", zeg ik.

„Nee", zegt hij. „Je ziet het gebeuren. Je denkt: we komen straks zeker nog aan boord om ze op te halen. Ik kon niet bevatten, dat ze die mensen aan hun lot overlieten. Tot zonsopgang hebben we het schip zien drijven. Het moet in de avond gezonken zijn".

„Toen we acht dagen na de ramp in Padang aan land gingen, kregen we zwijgplicht," zegt hij. „Kort daarop bombardeerden ze Fort de Kock. Ik zat in de schuilloopgraaf naast een andere Nederlander. Hij zei: weet je dat er een schuit met Duitsers met man en muis is vergaan? Ik zeg: hoe weet je dat. Hij zegt: er zit een Duitser in de wacht. Die heeft het verteld. Ik ging daar naar toe. Die Duitser was Vehring."

Hij zegt: „Dit moest allemaal wel

gezegd worden, maar ik vind het onkies dat het juist Duitsers moeten zijn die het geval ophalen. Alsof zij niets hebben uitgehaald."

Sleepboot

BIJ de Marine Voorlichtingsdienst verneem ik nog het volgende:

Toen de ramp met de *Van Imhoff* bekend was is uit de haven van Padang de marinesleepboot *Pief* vertrokken om naar overlevenden te zoeken, ook overlevende Duitsers. Aan boord van de *Pief* zaten tien bewapende militairen en volgens een marine-woordvoerder bewijst dit dat er ook naar Duitsers gezocht zou worden „want we hoefden toch geen bewakingspersoneel voor de Nederlandse schipbreukelingen mee te geven". Verder zijn drie Catalina-vliegboten aan de verdediging van Soerabaja onttrokken om naar overlevenden (ook Duitsers) te zoeken. Een van de Catalina's ontdekte de Duitse overlevenden, maar kon door de hoge zee niet landen. (Volgens Van der Ende was de zee zeer kalm.) Tenslotte is op 26 januari de torpedootjager *Van Nes* naar de westkust van Sumatra gestuurd om naar vermiste Duitsers te zoeken. Acht dagen na de schipbreuk dus. Een beetje late reddingspoging.

Het is nu niet meer te achterhalen, of de kapiteins van de evacuatieschepen uit Soerabaja de mededeling hadden ontvangen dat ze Duitse schipbreukelingen niet hoefden te redden. Wel staat vast, dat de gezagvoerder van de *Pief* toen hij uit Padang vertrok om naar de plaats van de ramp te varen, opdracht kreeg, (ik citeer het marine-rapport) *allereerst de Nederlandse en Nederlands-Indische onderdanen te redden en daarna, indien mogelijk en zonder extra-gevaar, de buitenlandse (Duitse) passagiers*. En in oorlogstijd is er al gauw sprake van *extra-gevaar*.

Amerikaanse impresario Billy Rose overleden

(Van onze verslaggever)

BEVERLEY HILLS, 11 febr. — De Amerikaanse impresario Billy Rose is donderdag overleden op 66-jarige leeftijd in Montego Bay op Jamaica. Hij stierf aan een longontsteking, toen hij voor herstel van een hartoperatie naar Jamaica was gegaan. Dit is in Beverley Hills bekend gemaakt door zijn zwager, de filmscenarioschrijver Alex Gottlieb.

Vijf jaar geleden trok Billy Rose zich van Broadway terug. Hij was een van de beroemdste en rijkste impresario's van Amerika. Rose was miljonair, hij bezat een reeks nachtclubs, en hij maakte zich bemaamd door de organisatie van grandioze watershows. Rose heeft ook talloze liedjes op zijn naam staan. De bekendste muzikale komedies die hij heeft geschreven, waren „Carmen Jones", „Grazy Gull" en „Jumbo".

(Advertentie)

We zagen Duitsers voor onze ogen verdrinken

het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie zegt: „Onze ervaring is, dat de mensen, die er bij betrokken zijn geweest, er niets meer mee te maken willen hebben."

De kapitein van de *Van Imhoff*, Jan Hoeksema, die in Huizen van zijn KPM-pensioen geniet, zegt, als ik hem benader onvriendelijk: „Ik praat niet met u. Als u wat wil weten, moet u bij de marinevoorlichtingsdienst zijn."

De marine: „Wat *Der Spiegel* zegt, is niet waar". Toch is er sinds twee jaar bij de marine wel iets veranderd. Eind 1964, toen de journalist Dick Verkijk bezig was met een documentaire over het geval-*Van Imhoff* voor de VARA-televisie, zei de marine nog tegen hem: „Wij weten niets. Wij hebben geen enkel document over de ramp met die Duitsers". Nu heeft de marinevoorlichtingsdienst een rapport opgesteld, waarvoor archiefstukken en telegrammen de basis hebben gevormd (dus toch) en waarin de affaire-*Van Imhoff* wordt naverteld. De VARA-documentaire is overigens nooit uitgezonden. De heer Rengelink vond het niet tot zijn taak behoren, de fouten van de Nederlanders in de oorlog te onthullen.

Bewaker

EEN getuige, die wel wil spreken, is Johannes Adrianus van den Ende (43), die de ongeluksreis van de *Van Imhoff* meemaakte als soldaat-bewaker van de Duitse gevangendams restaurant. Hij zegt: „Ik ben durft open te doen. Er heeft al eens een stuk in het *Haarlems Dagblad* gestaan. Het gekke is, dat ik daar nooit reactie op heb gekregen. Toch hebben nog heel wat mensen die het hebben meegemaakt in leven zijn".

Hij zegt, dat de feiten verdraaid zijn. „Ik wil geen enkele ins:antie aanvallen", zegt hij. „Ik wil ook

„Alleen maar terug" Hongerstakende immigrant weigert baan

BRISBANE, 10 febr. (AP) — Ik zal geen baantje aanvaarden, zelfs als dit geschikt is. Ik heb er zo schoon genoeg van dat ik alleen maar weg wil," verklaarde de Nederlandse immigrant Frederik Willem Veelbehr, die donderdag voor de zesde achtereenvolgende dag geen vast voedsel gegeten heeft.

Zijn vrouw Frieda beweert reeds 22 dagen geen voedsel geproefd te hebben. Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat de hongerstaking op hen noch op de Nederlandse kolonie in Brisbane indruk heeft gemaakt. Zij zijn bereid Veelbehr aan werk te helpen maar zij zeggen dat hij er niet op behoeft te rekenen dat de terugtocht voor hem, zijn vrouw en hun vijf kinderen betaald zal worden.

De autoriteiten maken zich zorgen over de gezondheidstoestand van mevrouw Veelbehr die zegt uitsluitend op zwarte koffie, thee, vruchtensap en water te leven.

De Nederlandse en Australische autoriteiten hebben verklaard dat Veelbehr verscheidene baantjes afgewezen heeft. De Australische autoriteiten menen ook dat de wens van Veelbehr om naar Nederland terug te keren met huiselijke omstandigheden verband houdt.

1966, een buitengewoon jaar!

SPAANSE SINAASAP